

ВАРНЕНСКИ КОРЕНЯКЪ

Органъ на Културно-Просвѣтното Икономическо Дружество „Варненски Коренякъ“

Брой 3 лв.	Год. абонаментъ 25 лв. Излиза ежемесечно.	Редакция и администрация въ клуба — Варна, ул. „6 Септември“ № 23.	Обявления се приематъ по споразумѣние.	Брой 3 лв.
---------------	--	---	---	---------------

На работа!

Варна пакъ прие своя дълниченъ истински видъ следъ шеметния курортенъ пиръ. Развлечението и здравословнитъ нужди на другитъ за сега като че ли сж единственъ източникъ на благоденствие за насъ; единствената свѣтла точка въ хоризонта на агонизираща стопанска Варна, въ която точка така или иначе сж приковани погледитъ на всички. Уви тоя пиръ е твърде краткъ за да му възлагаме ония надежди съ които го очакваме ежегодно. Твърде малко може да ни дава той при подобно очакване въ сравнение съ онова отъ което се нуждаемъ.

И въ тия дни непосредствено следъ умирающия лѣтенъ сезонъ когато си разотиватъ и последнитъ отъ нашитъ гости ние варненци оставайки на самъ въ нашия уединенъ градъ повече отъ другъ пакъ чувствуваме до колко напразни сж били и ще бждатъ надеждитъ ни, ако всички очакваме отъ курорта.

Не задухалъ още северняка ние се пробуждаме отъ приятния сънъ въ който сме били приспани всредъ охолството на другитъ за да почувствуваме нищетата на своето положение. Действителността на нещата се изпречва въ още по черна красна и врѣменно забравенитъ нужди, безработицата която ни души, скжпотията и мизерията още повече предъ настъпващата зима изтъкватъ все сжщата перспектива, предъ която безпомощно изтръпваме.

Какво хубаво нѣщо би било ако имаше вечна пролѣтъ или вечно лѣто, се провикналъ нѣкой. И колко това би понасяло намъ варненци—ще добавимъ ние; за жалостъ природата си има своитъ неизменни закони. Тя е твърде щедра тамъ където дава, но безъ трудъ никому не дарява и не е едностранчива като насъ хората.

Възможно ли е и ние да градимъ благополучието на нашия градъ само върху двумѣсечния лѣтенъ сезонъ и даже и каквито и блага да

носи той въ състояние ли е да създава непосредствено препитание на всички ни? Разбира се не и това трѣбва да разберемъ.

Природата крие въ себе си не едно, а най-разнообразни блага отъ които не сме лишени и ние, но за да се превърнатъ всичкитъ въ срѣдства за материално благополучие се изискватъ отъ насъ много по-тежки усилия отъ колкото тия за курорта. Изискватъ именно сжвестно вложенъ и интензивенъ трудъ т. е. постоянна и безукоризнена работа. А особено днешнитъ тежки и комплицирани условия на живота налагатъ тя да се извършва съвмѣстно отъ повече хора което предполага преди всичко тяхната готовност да работятъ солидарно да има девѣрие и разбирателство по между имъ, уважение единъ къмъ други, най-вече разграничение компетенции и най-важното обичъ и привързаностъ къмъ непосредственъ трудъ въ всичкитъ му форми.

Притежаваме ли ние варненскитъ граждани днесъ, всичкитъ тѣзи добродетели? За жалостъ нашата действителностъ тъкмо обратното потвърждава.

Тогава преди да охкаме и вайкаме, преди да отдаваме нашитъ днешни неволи само на злата участъ която сполѣта града ни като последиствие на войнитъ, нека преценимъ до колко и ние не сме виновни самитъ за отекчаване създаденото ни тежко положение. Защото ние вмѣсто при наличността му да се сплотимъ и довърявайки едни на други се заемемъ съвмѣстно и въ интереса на общото благо да работимъ и си подпомагаме продължаваме да вършимъ обратното.

Нашето благоденствие и всестранный напредѣкъ на нашия градъ въ каквито и рамки да бжде поставенъ за развитие, зависятъ изключително отъ насъ, отъ нашитъ разбирания на живота и отъ нашитъ дѣла въ частния ни и общественъ животъ.

Надѣлее ли здравия разсъдѣкъ, прѣкратятъ ли се

ежбитъ и личнитъ амбиции, прѣстане ли да съществува у насъ тоя егоизъмъ, който трови общественъ ни животъ, може да бждемъ уверени, че вратата за реализирането на всѣка инициатива, всѣко полезно начинание сж открити.

Намъ сж отнети редъ благоприятни и естествени условия за сносенъ животъ, много придобивки отъ материаленъ характеръ за града ни сж изгубили своето значение, но най-сжщественото и най-важното, което други не сж въ състояние да ни го отнематъ — духътъ и желанието за работа у насъ, ние убиваме ежедневно съзнателно или не чрезъ онова на което сме свидѣтели.

Нека най-сетне се проникнемъ отъ съзнанието че всички, кой по-малко кой повече сме носители на ония недѣзи, които сме свикнали

да бичуваме само у другитъ, за да се отърсимъ и самитъ отъ тѣхъ. Нека да подлагаме на преценка и собственихъ си дѣла съ оня критерии съ които сме свикнали да критикуваме чуждитъ, така ще престанемъ да ги вършимъ.

И тогава ще се създаде за насъ оная благоприятна почва за искрено сътрудничество, която ще предизвика у всички съревнванието и неутомливо желание да се работи и твори.

Ние обладаваме най-важния факторъ за създаване стопански блага—жизнената енергия на човѣкъ въплотена въ трудътъ, поне той да се използва рационално. За това нека всички отъ най-простия до най-ученъ се впрегнемъ въ работа всички въ своята областъ и въчното лѣто и за насъ ще настѣпн

Прочие на работа.

ГАЛЕРИЯ НА ВАРНЕНСКИТЪ ОБЩЕСТВЕНИЦИ

МИХАИЛЬ КОЛОНИ

(† 1893 г.).

(2)

Сжщо така Колони намислилъ да осигури за общината пѣсчното пространство между Варна, Гюндузъ, чешме и езерото преди още да излезе нѣкой собственикъ. За това искаше да прокара между езерото и морето единъ каналъ, но съветниците не се съгласявали като мислели, че Колони съ това преследва своя интересъ: да тече по-скоро водата за воденицата му въ Гебедже и воденицата да работи по-добре. За да разсѣе подозрѣнията на съветниците, Колони заявилъ, че е готовъ да събори своята воденица. Държавата действително не закъсне да се яви като стопанинъ на езерото и на плацата между морето и езерото и ги даде подъ наемъ на предприемача Стефанъ Втичевъ: езерото за ловене на риба, а мѣстото за косене на трѣва и камъшъ. Въ Варна тогава почти не идваше млѣко отъ селата, градътъ се продоволствуваше самъ. Почти всѣка втора или трета кжца имаше по 1—2 крави или биволици. Храна за добитъка населението си доставяше отъ лозята (трѣва), а освенъ това лѣтно време изкарваше добитъка на паша между Варна и Галата. Всѣка сутринъ стопанинъ докарваше добитъка до „Ташъ Кюпрюй капусъ“ (камененъ мостъ), отъ дето го прибираще чобанина и закарваше на пастбището. Срецу своя трудъ чобанина обикаляше всѣки месецъ кжцитъ на стопанитъ и събираше своето право. Втичевъ щомъ наелъ езерото и пастбището прчналъ да спира съ въоръжена с.ража добитъка на варненцитъ да не отива на пастбището и въ гората. Тогава Колони наедно съ Ноева за да запазятъ общинскитъ права се

обърнаха къмъ окръжния управител Дагоровъ, но управителя не се решавалъ да възпре предприемача и следъ като общината пое върху си отговорностъ, повикалъ стражата и заповѣдалъ да се пуца отново добитъка. Тогава предприемача завелъ искъ за вреди и загуби. Варненски кметъ тогава бѣше вече не Колони, а Янко Славчевъ съ помощника Г. Ноевъ. Общината покани предприемача да подаде по своитъ претенции заявление до общината, но вмѣсто заявление се явилъ въ общината Върбанъ Папанчевъ, адвокатъ на предприемача, и изсипалъ върху Ноева купъ ругатни, като му приписвалъ нѣкакви гешефти въ тая афера. Отъ справката направена въ окръжното управление по договора между държавата и предприемача се оказа, че Втичевъ ималъ право да лови риба въ езерото и да коси трѣва и камъшъ около езерото. И понеже тогавашния финансовъ началникъ П. Богоевъ тълкуваше договора еднакво съ общината, окръжния управителъ стоварилъ всичката отговорностъ върху финансовия началникъ, така щото цѣлата афера се уреди благополучно за дветъ страни. Днесъ езерото е държавно.

Между другото Колони искаше да отчужди Хасанъ беевата гора отдалечена 5 километра отъ Варна между шосето Добричъ — Шуменъ. Тая гора би била нужна за Варна, за да иматъ гдѣ посетителитъ на голѣмия пазаръ, който Колони тъкмилъ да открива въ Варна, да пасатъ добитъка. За отчуждаване на гората бѣха нужни 3000 наполеона, обаче съвета не се съгласилъ да ги отпусне. Тая гора сж откупили отпосле селени, изкоренили я и днесъ на това мѣсто засѣватъ храни.

Преминаваме къмъ втората категория проекти замислени отъ Ко-

пони: Като какво бждаше предстои на Варна и, следователно, въ какво направление трѣбваше да се работи. Това обстоятелство е много важно, защото какъвто планъ ще се приложи въ самото начало, споредъ него ще трѣбва да се продължи по-нататъшна работа. Всѣкакви изменения влекатъ следъ себе си нови голѣми излишни разходи, а нѣкои грѣшки ставатъ непоправими въ доста продължително време. Въ това време можеше още много лесно и ефтино да се прилагатъ разни планове по уреждане и урегулиране на града, защото Варна представляваше тогава едно градче въ границитѣ на днешнитѣ I, II и III участъци съ неблагоустроени улици и съ стари постройки. Колони правилно е разбралъ, че Варна не е отъ обикновенитѣ градове, които не могатъ да иматъ бждаше и съ десетки години ще стоятъ на една и съща степенъ на своето развитие. Тоя градъ е приморски, съ хубаво мѣстоположение и удобно пристанище за вносна и износна търговия. Отъ друга страна близкия и удобния морски плажъ прави града привлекателенъ за любители на морски бани, така щото градътъ би могълъ да се развива въ две направления. За това, споредъ Колони, този градъ трѣбваше да се преобрази: да стане европейски градъ съ оправени, широки, калдермосани, хигиенични улици, широки сѣнчести площади, завършени постройки, съ залѣсено морско крайбрежие, съ вътрешни градини и съ залѣсени не само близки но и по-далечни периферии и да му се даде възможностъ да се развива постепенно, но солидно, а не да се разширява веднага въ началото на широко и да далечъ безъ нужда и после да не бжде въ състояние навсѣкжде да се застрои и уреди. Всичкитѣ му проекти гонѣха една и съща цѣль и тѣхното обяснение ще намѣримъ винаги въ главния планъ съставенъ отъ Колони. Тѣзи реформи и проекти ни даватъ съдържание на цѣлата дѣятелностъ на двукратното кметуване на Колони. ~~Въ то време~~ ~~на~~ ~~днешната~~ морска градина имаше още отъ турско време зеленчукова градина и салхана (до мостчето надъ дерето). Колони намислилъ да направи тукъ великолѣпенъ паркъ (градина), първа на на Балканския полуостровъ, която да се простира отъ халжи Панако (Златна котва) чакъ до французкитѣ гробища. Общинскитѣ съветници му се изсмѣли на туй негово предложение и казали: „Старъ!“ човѣкъ е, не му намирайте махана. Пространството е много голѣмо и тукъ се иска, за украсяването му царска сила!

Колони имъ отговорилъ, че ако не днесъ, то утре, тая широка гледка ще бжде тѣсна за разходка на варненскитѣ граждани и вие съ рамо ще да си пробивате пътъ за да се разхождате. Не искаме да умра, преди да видя тоя паркъ (т. е. днешната морска градина).

Най-после съветътъ се съгласилъ да отпусне една малка сума, колкото за разчистване на зеленчуковата градина. Тогава Колони отъ нѣмайкаде намислилъ една комбинация. Той сгруппиралъ сумитѣ отпуснати за вътрешната градина (до сегашния театъръ и зала „Съединение“) уредена на мѣстото на турскитѣ гробища отъ единъ цариградски грѣкъ и сумитѣ отпуснати за морската градина и съ тѣхъ започ-

налъ да урежда новата градина отъ начало до мостчето. Когато вече работитѣ около градината доста напреднали, тогава Колони поканилъ влиятелния между съветницитѣ търговецъ Тракоолу да види новия паркъ и да се произнесе. И Тракоолу похвалилъ градината.

За да може градината да се нареди както трѣбва Колони ангажиралъ специалиста — градинаръ Новакъ. Той обаче следъ кратко време искалъ да напусне общинската служба, защото се опасявалъ, че следъ новитѣ избори, които трѣбвало на скоро да се произведатъ, възможно е да бжде уволненъ, а понеже двореца търсилъ тогава градинаръ и направилъ на Новака предложение да постъпи на служба въ двореца, то г. Новакъ мислѣлъ, че е за предпочитане дворцовата служба като по-сигурна. Колони разбралъ, че Новакъ е нуженъ и трѣба да се задържи и сключилъ съ него контрактъ за 5 години. По този начинъ се подготвиха още тогава отъ дѣдо Колони първитѣ основи на днешния варненски курортъ.

Въ свръзка съ морския паркъ трѣба да упоменемъ за морскитѣ бани или собствено за кабинитѣ построени край морето. Най-напредъ бѣха построени 108 кабинни въ морето, желѣзата на които стърчатъ до сега още. Предприемачъ на строежа билъ Димитър Провадалиевъ съ Иванъ Сърбаковъ. После се направили 8—12 кабинни на сухо на мѣстото, дето е днесъ касата предъ централнитѣ бани, споредъ плана на инженеръ Трънка и съ предприемачъ Василь Наумовъ. Обаче кабинитѣ на сухо не били добре обмислени и достатъчно солидни, за да противостоятъ на морскитѣ вълни. Пом. кметъ Ноевъ предупреждавалъ Трънка, че постройката на сухитѣ бани е погрѣшна, защото банитѣ почиваха на бетоннитѣ низки крака. Ноевъ съветвалъ да се свържатъ бетоннитѣ крака съ желѣзата или да се дигнатъ по-високо, иначе може много лесно да завлече кабинитѣ морето. На това предупреждение на Ноева, отговорилъ Трънка, че техниката на своитѣ изчисления и че нѣма опасностъ. Въ четвъртъкъ вечерята общинската комисия приела банитѣ отъ предприемача, но въ недѣля сутринта дохожда пазача на банитѣ и съобщилъ на Ноева, че морето задигна банитѣ и че цѣлата постройка плава по морето.

Склоновецъ на лозята подъ селото М. Франга сж били едно време залѣсени съ една гжста мешова гора. Съ време гората била почти изсѣчена и отъ тогава започнаха да духатъ въ Варна силни сѣверни вѣтрове. За да запази Варна отъ вѣтроветѣ и наводнения Колони намислилъ да залѣси тѣзи мѣста, догдето не бждатъ загребени и съвършено оголени. Съветътъ обаче не се съгласилъ съ това негово предложение и следствието на тоя отказъ се оказаха много скоро на лице: мѣстата се разграбиха и сетне доде и наводнение. Чакъ тогава се е сетила общината да земе мѣрки, ако не противъ вѣтроветѣ, то поне противъ наводненията и кметътъ К. Ранковъ прекаралъ тадева каналъ.

Сжщо така Колони искалъ да залѣси пространството около езерото, за да изсуши разлѣтата отъ езерото вода. Той докаралъ отъ Екрено много фиданки и ги насадилъ, но съветницитѣ не дадоха отсетне защита на дръвчетата и тѣ бидоха унищожени отъ добитѣка. Случи се това, което у насъ се случва често и до сега, че свършваме криво — лѣво една предприета работа и създаваме единъ новъ имотъ, обаче въ последствие оставяме имота на произволъ на сждбата, безъ да искаме да разберемъ, че всѣки имотъ трѣбва да се поддържа и че за него трѣбва нѣкой постоянно да се грижи и да отговаря.

Освенъ мѣстността около езерото, Колони искалъ да залѣси отсрещната мѣстностъ Галата, дето е днесъ фабриката Текстиль и карантината. Той казвалъ: „Срамота е да виждатъ европейцитѣ тѣзи голи баири.“ Съветницитѣ не се съгласили и решили да се продаде това обширно

пространство по 4 лева за декаръ, но и при тая съвсемъ низка цѣна не се е явилъ купувачъ.

Интересенъ е слѣдующъ проектъ на Колони: той поиска отъ съвета 8 милионенъ заемъ за регулация на града. Запитанъ отъ съветницитѣ, какво ще прави тѣзи пари, отговорилъ: ще съборя града Варна, който и тѣй съ тия постройки нѣма изгледъ на градъ. А на въпроса: Какво ще прави тогава населението Колони отговори: Ще настаня населението на палатки и като се урегулира града, което ще стане много скоро и съ много малко средства, ще раздамъ на всѣки състоятеленъ гражданинъ по 1000 кв. м. мѣсто. Съветницитѣ отхвърлиха неговото искане като казахъ, че той иска да проявява тукъ ромжиски чокойлъкъ (извѣстно е вече, че Колони се е завърналъ въ България и Варна отъ Ромъния).

За подържане на градската хигиена Колони поиска да се направятъ въ града хали, въ които да се продаватъ съестни продукти: месо, риба и зеленчуци, тѣй като тия продукти се продавали изъ улицитѣ, а месо на кобилица. Това негово искане съветътъ отхвърли подъ предлогъ, че щели да пострадатъ частнитѣ интереси на гражданитѣ, които щели да бждатъ принудени да търсятъ далечъ тия продукти и друго, че нѣкои отъ гражданитѣ щели да се лишатъ отъ приходитѣ на даденитѣ имъ дюгени подъ наемъ. Понеже съветницитѣ не му даваха кредитъ, Колони направи на свои средства 3 хали: едната бѣ на „Ибрамъ-капусу“, мѣстностъ дето сега е построено зданието на варненския жителъ Провадалиевъ, между Д. Мановъ и училището Кирилъ. Втора хала направи въ мѣстността „Бахчеванджи Сжрасж“, дето сега е построенъ „Юнашкия салонъ“. Третата построи до „Балъкъ Пазаръ“, тая мѣстностъ е сега подъ застроеното здание „Ситето“. На тая мѣстностъ имаше струпанъ крупенъ воененъ складъ съ зидове отъ 11 метра височина, а въ подземие се държахъ военни припаси. Тамъ се построиха 14 касапски и рибарски дюгени. Постройката на тия хали е била дадена на предприемача Иванчо Сърбака (македонецъ); камнитѣ за постройката се вземаха отъ калетата, които ограждаха града. Асж въ задължението на България бѣ предвидено въ Берлинския договоръ да се съборятъ всички крѣпости, които се намиратъ около градоветѣ и въ градоветѣ¹⁾. Общината като видѣ, че следъ построяването на тия хали на никому не дотежа и не попречи, а напротивъ общината получаваше добъръ приходъ отъ наема и можеше по-ефикасно да упражнява контролъ на месата и зеленчуцитѣ, дохожда до убеждението, че трѣба да се изплатятъ на Колони похарченитѣ отъ него пари (37,000 лева). Избра се една комисия, която да влезе въ контактъ съ касиера х. Дечо Василевъ, у когото се съхранявали паритѣ депозирани отъ Колони и която да провѣри редовността на разписки и смѣтки, защото нѣкои подозирали Колони въ злоупотребления. Комисията призна разписки издадени отъ предприемача Иванчо Сърбака за редовни и установи, че 37,000 лева сж били действително похарчени и реши сумата да се повърне на Колони. Споредъ показанията на г. Ноевъ съветътъ пѣкъ останалъ недоволенъ отъ тая сдѣлка, безъ да се радва на дохода отъ 3-тѣхъ хали.

Колони разбралъ, че Варна и околноститѣ ѝ ще се харесатъ на Князь Александра I и затова намислилъ да го доведе тукъ и Варна

1) Въ турско време Варна бѣше замък, около 2 метра висока и по-широки м. дебела съ тѣсни къмъ вънъ, а по-широки къмъ вътре прозорци („мажгали“). Вънъ отъ стѣната на всѣки жѣлъ имаше по една крепостъ; такива е имало 5 и всѣкоя имаше своето турско название. Сжщо имаше вънъ отъ стѣната окопи. На разни мѣста въ стѣната имаше голѣми врати (всичко 6) като „Русчукъ Капусу“, „Татаръ Капусу“, а най-важната бѣше Ибрамъ Капусу. Всѣка сутрина вратитѣ трѣбаше да се отварятъ, а вечерята да се затварятъ. И всѣка една крепостъ имаше сжщо такива врати, които бѣха постоянно затворени, освенъ въ време на война.

да стане втора лѣтна резиденция на Княза. Най-напредъ гледано ни Княза да доде лично и да я обиколи. Тогава мената бурни. Князътъ начало се опасяваше отъ неприятни изненади. Тогава политическа организация „България за себе си“ възбуждаше силно духоветѣ: единитѣ бѣха за организацията, другитѣ противъ, но Колони е сполучилъ да увѣри княза, че за него въ Варна опасностъ нѣма и князътъ се съгласилъ да дойде. Преди всичко трѣбваше да се потърси подходяща къща, където да слезе князътъ. Колони намѣри за най-подходяща къща за него не въ самия градъ, а 8 километра вънъ отъ града: грѣцкия манастиръ св. Димитъръ, до самия морски брѣгъ. Колони платилъ 50 наполеона наемъ за манастиря и извадилъ всичкитѣ намиращи се тамъ. Но понеже зданието останало праздно, то трѣбваше да се мобилира. Обаче въ града тогава не се намираха за проданъ готови мобили, нито можеха да се набавятъ отъ частни лица; за това за да се мобилира празния манастиръ, сега вече привремененъ княжески дворецъ, Колони отиде въ Букурещъ, донесе отъ тамъ своята мобила, мобилира двореца — и всичко това ставаше на негово средства. Впоследствие поиска съвета да му плати превоза на мобилитѣ отъ Букурещъ до Варна, но съвета му отказа. Когато всичко бѣ готово, Колони съобщи на княза да дойде въ града. Колони го посрещна на скелята, като предостави собствения си файтонъ на негово разположение, а пѣкъ за себе си наелъ частенъ файтонъ за да обиколи пѣтищата, по които ще мине Князътъ и по които бѣха поставени общински чиновници за да го пазятъ да не се случи нѣщо по пѣтя. Следъ това Колони посрещна Княза въ двореца, за което бѣ награденъ съ орденъ за гражданска заслуга. Зарадвавъ Колони казалъ на княза, че всичко това пространство около манастиря е на негово разположение и тогава князътъ се реши да построи свой дворецъ на свои разходи. Впоследствие следъ отказването на князь Александъръ отъ престола, дворецътъ бѣ отчужденъ отъ държавата.

Тамъ дето днесъ е построенъ новия модеренъ театъръ, гдето е градината „Санъ Стефано“ и зала „Съединение“, тамъ още отъ турско време бѣха останали гробища. Колони поискалъ да ги вдигне отъ това мѣсто мотивирайки, че въ тѣзи гробища се криели апаши, кучета, крави и др. животни и да построи нова църква Успѣние Пресветия Богородици. Турцитѣ се оплакаха на княза и той като дошълъ въ Варна се произнесълъ, че тая мѣстностъ не е мѣсто за църква, защото пространството за една колосална църква било малко и нѣмало мѣсто за паради и др. нужди и посочилъ поляната, гдето е днесъ Катедралната църква: тамъ — казалъ князътъ — плацътъ е широкъ и има мѣсто за паради. На Колони не му стана добре отъ това изменение на плана, защото споредъ него на посочената отъ княза поляна тогава нѣмаше никакви близки постройки. И понеже князътъ трѣбваше да постави основитѣ на новата църква, то се приготвиха за него сребърна мистрия, лопата и чукъ, постави се основния камѣкъ и князътъ си замина за София.

Колони си помисли, че може би князътъ искаше да послужи на турцитѣ, обаче действителността доказъ, че подозрението му бѣше неоснователно и че князътъ бѣше по-предвидливъ. Колони люто се разсърдилъ и не престаналъ да работи за вдигането на турскитѣ гробища, които наистина грозеха града. Той ги разруши и ги обърна на градина, въ която после се построиха бюфетъ и павилионъ за музиката (днесъ не съществува).

Колони поискалъ сжщо вдигането на турскитѣ гробища предъ сегашния хотелъ Лондонъ, дето е малка градина. Гробищата бѣха оградени на около съ единъ еднометровъ зидъ,

а да имаше една много хубава парчена „Аптураманъ джамис“ мисо роцума за вдигане на тия да но се намъри единъ културинъ турчинъ, който виждаше, че действително тая грозотия е нетърпима средъ града и отъ него можа да се изгърпи начинътъ, по който можаха да се вдигнатъ гробищата. Той каза, че коранътъ нѣма да позволи на мюфтията да се съгласи за вдигането на гробищата, но вие ще пишете до мюфтията, че ще вдигнете гробищата, а той съгласно корана не смѣе да вдига глава противъ властта. Така и стана. Писа се писмо на мюфтията, започна се вдигането на гробищата и мюфтията доде въ общината и се помоли, прѣстъта, която ще вдига общината отъ тамъ, както и камъните — паметници да бждатъ пренесени грижливо въ новитъ турски гробища. Колони удолетвори искането му и съ това мюфтията се задоволи. По-късно джамията „Аптураманъ джамис“ изгоре. По тоя случай турцитъ обвиняваха българитъ, че джамията била запалена отъ тѣхъ, но впоследствие се установи, че ходжата, когато е билъ на служба вечерта късно, е оставилъ кандилото да гори и отъ него се запалило пердето и джамията изгорѣла.

Колони потърси да снабди града съ повече вода. Правѣха се разкопки на Галата и се намъри доста вода, но тогавашния градски чешмеджия хаджи Махмудъ каза, че тая вода не може да се докара въ града, защото трѣбва да мине по пещка покрай морето и морето всѣки пжтъ ще поврежда прѣстенитъ кюкове (турчинътъ х. Махмудъ нѣмаше понятие за желѣзни тръби). Колони следъ това наредилъ да се потърси вода въ Харамидере, на същото мѣсто, гдето сега е каптирана водата, но тогавашниятъ общински инженеръ Папазиянъ обяснилъ на съвета, че тукъ се иска царска сила да доде водата отъ Харамидере въ Варна. Съветътъ като взе предъ видъ, че общината нѣма отъ где да харчи такива суми, отхвърли този планъ.

Колони имаше предъ видъ и културинѣ нужди на града, доколкото това бѣше възможно при тогавашнитъ първобитни условия. Между другото, той поискалъ да построи въ града музей, но съветниците не възприеха тази идея като възразиха, че тѣхъвъ има въ София.

* *

Мисля, че нѣма нужда да изброявамъ всички по-крупни или по-дребни, реализирани и нереализирани проекти и планове на Колони за повдигане на града. Любопитниятъ може да прочете нѣкои отъ тѣхъ въ упоменатата вече отъ менъ статия на г. Христо Мирски подъ заглавие „Миналото на Варна и управницитъ ѝ“. Тѣ всичкитъ могатъ да се подведатъ къмъ двѣтъ упоменати отъ менъ категории.

Колони е билъ два пжти кметъ. Първото му кметуване траяло отъ 19. V. 1881 год. до 20. V. 1885 год. Второто му кметуване е било отъ 16. X. 1890 до 31. XII. 1892 год. На 8. I. 1893 год. било докладвано въ съвета, че кмета Колони билъ болелъ и му е разрешенъ отпускъ 1 месецъ, като е билъ избранъ да го замѣсти Руси Матеевъ. Следъ два дни съветътъ билъ уведоменъ, че Колони починалъ. Решено било да се погребне на общински разноски въ двора на съборната църква като заслужилъ на общината човѣкъ. Въ решението сж описани заслугитъ му: 1) Спомагане на четитъ Хаджи Димитръ и Ст. Караджа за преминаване въ 1867 год. отъ Ромжия въ България; 2) построятъ на училището св. Климентъ; 3) по дѣлото на манастиря св. Димитръ; 4) за въздигане на българщината; 5) по въздигане съборната църква; 6) за учредяване общинската болница; 7) преустройство и разширение на приморската градина и пр.

Покойникътъ е погребанъ въ двора на съборната църква наредъ съ Мирски, а една отъ улицитъ въ IV

участъкъ е наречена „Колони“ за увековечаване паметта му.

Споредъ показанията на всички, които познаваха Колони по-отблизо и имаха съ него работа, като бившия пом. кметъ Г. Ноевъ, общински санитаренъ лѣкаръ Дръ А. Пюскилиевъ и др., Колони дошълъ въ Варна съ много пари и ги държалъ на първо време, по нѣмане на друго мѣсто, въ общинската каса и съ тѣхъ улеснявалъ общината въ разни нейни нужди. Затова нѣкои не гледаха добре на него и го наричаха чокой. Отъ тѣзи пари не му останало нищо. Построената отъ него за своя смѣтка воденица аъ Гебедже престана да работи, защото я бойкотираха девненскитъ воденичари и варненскитъ хлѣббари бѣха принудени да не купуватъ брашно отъ воденицата на Колони. Воденицата си Колони завещалъ на митрополията, но тя после изгоре, а понеже не е била осигурена, то капиталътъ бѣ изгубенъ.

Споредъ показанията на г. Г. Ноевъ, Колони умрѣ отъ гладъ и студъ, въ една студена дъсчена къща. Жена му Елисавета оставена безъ средства и въ оскъдица бива принудена да проси помощъ и въ 1896 г. общината ѝ отпустила 700 лева помощъ, за да прекара зимата. Като не могла да се поддържа въ Варна, заминала при своята племенница (бивша храненица) въ Букурещъ и тамъ се е поминала.

Така печално свършиха своя земенъ животъ съпружитъ Колони. Тѣ наистина се трудили повечето за другитъ, отколкото за себе си. Такава участь сполиташе едно време и други общественици, подобно както това става и днесъ. Днесъ обаче не е така. Безкористни общественици днесъ сж редкостъ. Виждаме мнозина да напуштатъ обществената трибуна отрупани съ богатства, имоти и разкошъ, когато се знае, че общественитъ работи сж обикновено съпрѣжени съ материални разноски и морални терзания, а за натрупване капитали и дума не може да става. Обаче за бждащитъ поколения ще служатъ за примѣръ на подражание не съвременнитъ общественици, а старитъ сжидателски общественици.

Разглеждайки и оценявайки дѣлата на Колони трѣбва да се прилага не европейския съвремененъ мащабъ, но мащаба на българската действителностъ отъ преди 40 години. Споредъ европейски съвремененъ мащабъ Колони не представлява нѣщо особено: трудолюбивъ, честенъ, разбирающъ отъ своя работа т. е. качества необходими за всѣки обикновенъ порядъченъ чиновникъ или общественикъ — не повече. Но споредъ нашия мащабъ Колони начерталъ върния пжтъ на своитъ наслѣдници. Не всички негови съвременници разбраха неговитъ идеи. Той трѣбваше често да се бори съ невежеството и да обяснява въ доста груба форма цѣлтъ на своитъ начинания. Днесъ обаче не върваме, че би се намърили такива, които не би признали неговитъ заслуги.

Я. Романчукъ.

Лозарството въ Варна.

Известно е на всички, че варненската околностъ, благодарение на своя климатъ и особено на своето мѣстоположение, представлява съчетание отъ редъ благоприятни условия за развитие на лозарството.

Още отъ най-стари времена името на нашия градъ е било непосредствено свързано съ продуктитъ отъ тоя поминѣкъ на жителитъ му. Защото варненското грозде и вина сж били едни отъ най-доброкачественитъ и сж се ползували съ известностъ даже далечъ извънъ границитъ на България.

Не сж далечъ времената и преди войнитъ, когато произвежданитъ отъ нашия лозя, особено варненскитъ бѣли вина, бѣха търсени и се изнасяха навсѣкждѣ изъ България, най-много въ стара и нова Добруджа. Лозарството тогава цѣтѣше и бѣше

источникъ за благоденствие на една голѣма частъ отъ варненското гражданство.

Кой не си спомня какво представляваше тази хубава околностъ, обрасла въ буйни лозя и овощни дървета, и какъвъ видъ добиваше града презъ време на гроздобера?

Днесъ това е само единъ хубавъ споменъ отъ редицата други за доброто минало на Варна. За кратко време този бичъ за старото лозарство — „Филоксерата“ унищожи всичко и превърна цѣтушитъ градини въ днешнитъ хаври, обрасли въ пущинаци, въ които даже плоднитъ дръвчета не вирѣятъ и не даватъ плодъ.

Удара бѣше неочакванъ за насъ, защото дойде изъ невидѣлица; още повече — последваха и тежкитъ народни изпитания.

Но ето вече изминаха редъ години, цѣло дѣсетолѣтие отъ свършването на войнитъ, като последиствие отъ които ние се намѣрихме въ още по-бедствено положение. Намъ ни сж отнети редъ естествени условия за развитие; откъснати отъ нашъ хинтерландъ, отстранени отъ новитъ пжтища за търговска размяна, изоставени и уединени въ едно къше на окастрена България, ние бѣхме и сме подхвърлени на тежко икономическо сжществуване.

Не ни остана нищо друго, освенъ да се заемемъ и при създаденитъ нови и тежки условия да търсимъ нови пжтища за икономическо превъзможване и нови источники за поминѣкъ. Въ това направление се работи и приказва много, по-авторитетни отъ насъ, общественици и ръководни фактори — не веднажъ сж изнасяли въпроса публично, прѣпоръжани сж редъ средства, указани сж много нови пжтища. Какво е постигнато дѣло всѣки варненски гражданинъ е въ състояние да прѣцени и ако много очаквания не се оправдаха, причинитъ сж извѣстни.

Но до като другитъ источники за поминѣкъ пресъхнаха по силата на създаденото положение, като сж отнети естественитъ условия, отъ налитостта на които се обуславя най-вече тѣхното възобновяване, до като усилията за създаване нѣкои нови срѣщатъ непреодолими прѣчки, по причини зависящи не само отъ насъ, възобновлението и развитието на лозарството, дали подпада подъ сжщия указателъ да му липсватъ всички условия, за да го виждаме при днешното жалко състояние. Върху този въпросъ налага се да обърнемъ вниманието на варненското гражданство, особено на тѣзи, чийто непосредственъ поминѣкъ представлява и които въ сжщностъ днесъ най-вече мизерствуватъ.

Върху него заслужва малко повече да помислимъ по много съображения, особено при последнитъ оскъдни времена, когато сме разочаровани въ много направления и се оплакваме, че всичко ни е отнето, поне това, което природата ни е оставила, да се помжчимъ да използваме, макаръ и съ повече усилия.

Най-малката възможностъ за възобновяване преди всичко стария поминѣкъ на една голѣма частъ отъ насъ трѣбва да ни интересува и да бжде предметъ на усилия и жертви отъ всички ръководни фактори. Но и самитъ граждани прѣко заинтересувани следва да иматъ инициативата и се показватъ дѣеспособни въ това отношение.

Нашето лозарство крие въ себе си днесъ грамаденъ капиталъ, заробенъ въ необработена земя и не му липсватъ до тамъ условията, за да процѣвти отново.

Нашитъ баири пакъ раждатъ оно-ва доброкачествено и изпечено грозде, както въ миналото, но вече се изискватъ нови методи на работа, повече познания, трудъ и постоянство.

За нашето грозде и вина трѣбва да се търсятъ и създадатъ нови пазари, както и да се приспособятъ тѣ съ изискванията на последнитъ. Съ това е свързано безусловно развитието на новото ни лозарство. Нима това сж прѣчки, които не може да преодолѣемъ? Нима не може да се разбере отъ нашитъ лозари, че вре-

мената се мѣнятъ и ние трѣбва да ги следваме и се потрудимъ да се приспособимъ къмъ тѣхъ, а не искаме да бждемъ, както въ днешното си положение.

Но изглежда, мнозина това не могатъ да разбератъ; защото ние сме много назадъ, благодарение отъ една страна невъзприемчивостта, липсата на инициатива и съзнание за собственитъ интереси у по старитъ наши съграждани, именно тѣзи, които сж и днешнитъ собственици — лозари! А отъ друга страна и по-младитъ изъ между тѣхъ, които сж получили що годе образование, не приематъ да се занимаватъ непосредствено съ такова унизително занятие, като лозарството, понеже е свързано съ физически трудъ, което считатъ за несъвмѣстимо съ положението си на образовани хора.

Нека прибавимъ: неджзитъ на днешния ни общественъ животъ не по-малко указватъ своето пакостно влияние, като създадатъ една атмосфера на взаимно недовѣрие, ежби и завистъ, при които всѣка инициатива, всѣко сътрудничество и съвмѣстна колективна работа — сж предварително обрѣчени на неуспѣхъ. А издигането на нашето лозарство, именно, може да се постигне само съ общитъ усилия и вѣвмѣстна работа на всички.

Следователно, нека всѣки знае, че неговото днешно състояние и тежкото икономическо положение на нашитъ лозари преди всичко се крие въ самитъ тѣхъ.

Г. С. Балабановъ.

Отзивъ отъ Германия за България и Варна

Въ редакцията ни се получи единъ докладъ на г-жа Мария Кернеръ отъ Глайвицъ, която тя е държала за България въ католическото филологическо дружество на Горната Силезия, по покана на нѣкои членове на това дружество. Въ докладъ си тя е изложила своитъ впечатления за България и го илюстрирала съ хубави пощенски картички на дагеротипъ. Както ще видятъ читателитъ докладътъ ѝ не е наученъ, защото тя не е специалистка въ тази областъ, а обикновена туристка, мнѣнието ѝ, обаче, е ценно затова, че тя познава разни курорти и разни лѣтoviща въ разни страни и е имала пълна възможностъ да ги сравни и да изтъкне добритъ и слабитъ страни на нашия курортъ. Въ сжжденията си тя е независима, защото не е плащана вестникарска рапортъорка за да рекламира този или онзи курортъ, но се старае да изтъкне истината. (Ред.).

* *

„Варна! Защо заминавате за Варна? Какво търсите въ Варна?“ Такива въпроси ми се задааха, когато преди ваканцитъ изявихъ желанието да трѣгна отъ Виена по Дунава къмъ Черно море и да постоя повечко време въ Варна. Въ препълненото пжтническо бюро настана малка загриженостъ. Единъ пжтъ въ годината една глайвицка дама поискала да замине къмъ Балканитъ. Въ бюрото проспекти за Варна нѣмаше. Има ли въобще такъвъ? Последното немско издание на Бедекера отъ 1914 година пише на стр. 94 за Варна: „Guter Badestrand“ (добъръ плажъ за бани). Направихъ справка въ отдѣла за обявления на разни немски вестници. На голѣми страници възхваляваха разни курорти своитъ примушества. Между тѣхъ Варна не намѣрихъ. Въ последния моментъ се научихъ, че единъ мой колега отъ Глайвицъ е билъ миналата година въ Варна. Веднага ми написахъ, за да взема отъ него поне нѣкои сигурни адреси, защото наистина Бедекеръ вече остарѣлъ. Сжщо се оказа, че глайвишката балканска дама е била едно време моята ученичка.

За жалост тя се намираще тогава в София. Само нейната бабичка П. бѣше останала вжщи и тя съ треперящи ръце е преровила напразно всички шкафови и шкафчета, за да ми покаже варненски изледи, които били толкоз чудесни.

И така трѣгвахъ на несигурно. Обаче веднага още вѣ Виена се запознахъ съ нѣкои българи. Дамата, съпътница на моята кабина, бѣше българка: тъмноока, пълна съ темпераментъ, енергична, сърдечна въ обноскитѣ. Значителна група млади хора обѣрнаха още въ чакалната на параходната станция моето внимание: български студенти отъ Виена, Хамбургъ, Парижъ и др. се завръщаха въ отечеството си. Провѣриха се паспорти. Паспортния чиновникъ ме попита за целта на моето пътуване. „Самичка?“ се изплъзна отъ неговитѣ уста. Това не звучеше много настръдчително.

Напустнахме Виена къмъ 8 часа сутринта. Пътуването до Русе трае 3 дни. Българскитѣ студенти ни съкратяваха пътуването съ игри, пѣние и народен танцъ. Това бѣха млади хора съ почти още детски чѣрти на лицето. Мечтателни мелодии, напомващи навѣрно времената, когато българитѣ страдали отъ игото на чуждата власт, съставляваха своеобразенъ контрастъ къмъ жиненитѣ лица на младитѣ хора, у които блестяше желанието за подвизи. Пѣсенята събра всичкитѣ българи наедно. Всички имаха съзнание за своя родъ, а старитѣ, които вече не можеха да пѣятъ, говорѣха красноречиво съ своитѣ очи. Моето немско ухо трѣбваше постепенно да навикне на тѣхнитѣ народни танци. Тѣ звучаха най-напредъ странно, като че ли отзвукъ отъ времената на чергашвото: топотътъ на коне, свирящъ вѣтъръ въ степята. На третия денъ нашия параходъ издигна българско знаме. Древната крѣпостъ Видинъ, първия български градъ, къмъ който пристигна парахода, биде приветствуванъ съ въодушевление. Тукъ ме напусти моята българска съпътница, броятъ на пътниците се стопи, на парахода стана тихо. На следующата сутринъ параходътъ пристигна щасливо въ Русе, разположенъ на дѣсна възвишенъ дунавски брѣгъ. Стигнахъ до първата целъ на своето пътуване.

Прегледъ на паспорти и багажъ. 2 часа почивка. Толкова време трѣбваше да се употреби. Първата разходка изъ града бѣше за менъ разочарование. Градътъ не съдържа вътре това, което ни обѣщаваше въ сутринната свѣтлина отъ дунавския брѣгъ. Бѣше ли той наистина единъ отъ първитѣ български градове? Тази мизерна желѣзнопътна гара, тѣзи почти безлюдни, калпаво постлани и обраснали съ трѣва улици, които наподобяваха небръснати мжжии лица и придаваха на гиздавитѣ кжчици отпечатъка на небрежностъ. Изведнѣжъ се изпречи едно великолѣпно здание, което съвсемъ не прилѣгаше на околната среда, като че ли едно дете е облекло дрехата на единъ възрастенъ. И всичко това характеризира не само Русе, както после можехъ да установя; това е обща характеристика на всичкитѣ посѣтени отъ менъ градове. Красиво разположение отъ къмъ вода или отъ къмъ гарата, а пъкъ вътре смѣсъ отъ печални остатѣци на турското нехайство съ модеренъ европейски предприемчивъ духъ. Въобще тѣзи градове въ сегашната имъ примѣна импониратъ главно отъ далечъ. Колко прелестно се представлява напр. София въ политѣ на планинитѣ съ огромната катедрала, около която се групиратъ многобройни еднообразни кжчици като овчици около своята пастиръ. Обаче широко разположени, полуодвършени, заобиколени съ малки кжчици булеварди при входа на града каратъ ви да се изсмѣете. Какво му става на душата на българския царъ, когато посещава столицитѣ на своитѣ европейски колеги! Очевидно българитѣ още недооценяватъ действието на пропагандата, тѣ не се грижатъ за външността на своитѣ градове. Тѣ не

разбиратъ значението на една добре поддържана, разкошна улица, водеща отъ гарата до града.

Поразителна е приликата на Варна и Бургасъ отъ къмъ пристанището. И двата града сж построени до запазеня заливъ върху хълмистия брѣгъ. Тѣхнитѣ украсени съ кубета катедрали ни напомняватъ, че тѣ сж градове. Новитѣ снабдени съ кули желѣзнопътни гари въ сѣдство съ параходнитѣ станции си приличатъ като две капки вода. Но докато помалкия Бургасъ поради своята благоприятенъ хинтерландъ носи повечето характеръ на търговски градъ, който чрезъ своитѣ красиви прибрѣженъ паркъ не е забравилъ да се грижи и за хигиената на населението, Варна ни представя картина на градъ, стремящъ се да стане предимно курортенъ градъ (лѣтoviще — Badeort), въпреки това, че тукъ има търговско пристанище и търговско училище. Изгубването на богатия съ храни хинтерландъ е допринесло не малко къмъ тая промѣна. Въ последнитѣ години Варна е направилъ много въ областта на строежа. Трѣбва човѣкъ да отиде въ турскитѣ — днешнитѣ работнически махли, за да прецени, какви промѣни сж станали. Градскитѣ кабинитѣ за бани (банскитѣ сгради) не отстъпватъ на нашитѣ. Обаче всичко е още въ своето начало. Направено е много, но по-големата частъ остава още не свършена. Кжщитѣ изникватъ като гжи отъ земята и валяцитѣ работятъ трескаво да приготвятъ пжта за курортисти. За жалостъ, не е разрешенъ още въпросътъ за водоснабдяването. За чужденеца, представятъ не малки затруднения надписитѣ на улицитѣ и разни други надписи на български езикъ. Турция въ това отношение е по-модерна. Варна не познава още електрически трамваи и нормални часовници изъ улицитѣ: хората не отиѣртватъ времето съ минути, фаетонътъ тукъ е още на почитъ. Прикрѣпенитѣ къмъ кжщата пощ. кутии ми вдахваха известно недоверие; тѣ бѣха отчасти толкова позредени, че азъ не смѣхъ да ги призная като представители на държавнитѣ авторитетъ. Удивително бѣше за мене да видя поставени при входа на пощенския клонъ въ градския павильонъ надписъ: toilette des messieurs! — Магаренца и овчици съживяваха картината на тихото курортно шосе, дото азъ живѣхъ. (Б. Р. Ул. „Каналска“ № 15). Еднажъ единъ продължителенъ викъ ме събуди отъ моята следобедна почивка. Побързахъ къмъ прозореца; нѣмаше нищо особено, само единъ страстенъ магарешки диалогъ. Даже въ православната църква срещнахъ едно агне. Обясниха ми, че такъвъ е обичая да се подаряватъ агнета на бѣдни по случай на болестъ¹⁾. Сутринта ме събудиха обикновенно виковетѣ „кифли“. Кифладжии се срещатъ по всички къшета и краища. Българскитѣ курортисти си приготвяватъ обикновено сами храна и, както се вижда, кифлитѣ сж за тѣхъ обична храна.

Пейсажътъ е много по-печаленъ, отколкото тоя на Средиземното море. Водата даже при ослѣпителното пладнешко слънце запазва своя тъменъ цвѣтъ. Стрѣмно се спуска на нѣкои мѣста брѣгътъ къмъ морето. Лозя и горички напомняватъ западна Германия²⁾. Пресния, ободряващия морски вѣтъръ предпазва отъ средноморската бѣда (Gelsen). Но въпреки пространния жълтъ морски брѣгъ надъ тъмносиньото море, въпреки живописната и интересна околностъ, Варна като лѣтoviще има да се бори за своето съществуване. Ето вече се готви да я конкурира Ромжния. Обтегнатитѣ отношения съ Сърбия навѣрно сж попречили презъ този сезонъ на курортисти отъ Югославия да додѣтъ въ

1) Въ Германия, дѣто между градоветѣ и селата почти нѣма разлика, това може да бѣде удивително и несприлично. Но въ славянскитѣ земеделски страни, както у насъ, това е нѣщо обикновено.

Презюдача.

2) Авторката навѣрно има предъ видъ Рейнската южна област богата съ лозя и горички, дѣто се произвеждатъ хубави рейнски вина.

Варна³⁾. Отъ чужденцитѣ добре сж представени чехитѣ, които си уредили отчасти свои гостилници. Единъ чехъ ми обясни така: Българинътъ е бѣденъ, той зависи отъ загранични предприемачи и заграниченъ капиталъ. Така напр. ромжиски капиталисти сж готови да построятъ приморски хотелъ, ако се позволеше на тѣхъ откриването на една комарджийница. Общината още се защитава отъ това посѣгателство, но до кога?⁴⁾

Силно ме поразяваше отсъствието на една читалня въ казиното⁵⁾. Управлението на желѣзницитѣ бѣ по-предвидливо; то изложило въ ресторантъ-вагона ни разположение на пасажеритѣ единъ български вестникъ на френски, №, който съмъ чела разправяше за българо-сръбскитѣ погранични недоразумения.

Между курортиститѣ, които се състояха отъ поданици на бившата австро-унгарска монархия, се чуваше доста често немска речъ. Немцитѣ иматъ голѣма задача да подържатъ немски езикъ като интернационаленъ езикъ въ придружаванитѣ страни. Въ това отношение българинътъ много ни симпатизира. Той си дава трудъ да направи пребиването на немеца въ България леко и приятно. Въ вагона съ който пътувахме отъ Русе за Варна, имаше обявления на немски и български. Въ градското бюро за чужденци имаше чиновници познаващи немски и даже единъ градски служащъ бѣше ми предоставенъ за търсене квартира. Управлението на банитѣ ми даде освенъ това единъ немски проспектъ, който препорѣчва Варна като най-цѣрителенъ морски курортъ въ Юго-източна Европа. По езика на проспекта тукъ-тамъ се вижда, че съставителътъ бѣше иностранецъ (напр. стр. 26). Би било въ нашия интересъ тукъ да интервенираме. Сжщо хотелджии често разбиратъ немски, макаръ че иматъ нѣкои комични недоразумения. Така напр. еднажъ ми поднесоха вмѣсто чаша гореща вода съ лимонъ — както поискахъ — една студена лимонада, а до нея паничка „ледъ“ . . .

Приятно бѣхъ изненадена при посѣщението на мжжката и женската гимназии. И двѣтѣ здания не сж вече нови, но тѣ ни привличатъ съ своитѣ разкошни градини. По стениитѣ на коридоритѣ бѣха окачени картини — копия на художествени творения отъ цѣлия свѣтъ, а между тѣхъ: Кьолнската катедрала, Дрезденската крѣпостъ, Вартбургъ и пр. Жалко само, че тѣзи изображения бѣха толкозъ овехтели и . . . ! Не биха ли могли тѣ да бждатъ смѣнени съ подарени нови такива отъ по-големъ художествена стойностъ? Колко би могла българската младежъ да се запознае даже по този начинъ съ Германия. Сжщо нашитѣ по-стари исторически и културни нагледни картини намѣрихъ тукъ и то въ по-големъ даже комплектъ, отколкото у насъ. Тримата най-важни Хохенцолерни, държавници като Щайнъ и пр., немски полководци, поети и музиканти ме поздравляваха отъ високо. Като жена ме интересуваше най-много Мария Тереза. Една Вадамова картина въ една женска класна стая ми напомни, че тукъ не сж забравили една отъ най-възвишенитѣ жени, която като никоя друга може да послужи за свѣтълъ примѣръ на майчината обичъ. Момчета

3) Това предположение не е до тамъ важно и вѣрно. Отношенията ни съ Сърбия могатъ най-сетне да се оправятъ, но важно е, че Югославия или на далматинския брѣгъ нѣколко добри морски лѣтoviща. Далмация, между другото се посещава отъ около 100,000 чехи годишно.

4) Колкото за чехската гостилница, ний знаемъ, че чехитѣ я основали, за да приготвяватъ за своитѣ колонии храна споредъ своя вкусъ, защото мѣстната кухня донѣкъде се различава отъ тѣхната. Впрочемъ за една гостилница не сж нуждни голѣми капиталы. Другъ е въпросътъ за голѣмъ хотелъ и комарджийница.

5) Вмѣсто ученическа библиотека, общината трѣбваше да уреди въ морската градина малка читалня, предназначена главно за чужденци. Такава читалня може да бѣде открита само 3 месеца. Читалнята въ градския театръ не отговаря на нуждитѣ на курортисти въ тоя горещъ сезонъ. За ученическата библиотека споменуваме днесъ въ отдѣла хроники.

и момичета на държавнитѣ заведения носятъ униформи, момчетата лѣте бѣли блузи, сини дрѣски, черни чорапи и обувка, въ време урока черни престилки (казватъ, че престилкитѣ били задължителни за учителкитѣ въ време на урока). Изображения на задължителното облекло сж окачени на стѣна въ прихода. По този начинъ децата се учатъ на скромностъ и вкусъ. Освенъ това еднакви облекла усилватъ чувство за обща работа и съзнание за отговорностъ. Въ двете гимназии веднага бѣха окачени релефни карти на България. Въ дѣвическата гимназия даже ламбата въ главния входъ бѣше обвита съ национални цвѣтове. Публичнитѣ гимнастически упражнения на двѣтѣ заведения бѣха произникнати отъ националната идея. Подъ звуковетѣ на роднитѣ мелодии, имайки на главитѣ си ярки червено-бѣли шапки, ученици и ученички изпълваха своитѣ ритмически упражнения. А когато следъ свършека на упражненията началството обикаляше фронта, всичката младежъ се изправя, като излѣта отъ стомана. Млади хора, които толкова се самообладаватъ, навѣрно единъ денъ ще правятъ честъ на своето отечество, защото България, заобиколена отъ своитѣ алчни сѣсѣди и страдаща отъ тѣжкитѣ послѣдствия на великата война, може да разчита на по-добро бждаще само благодарение на силна младежъ.

Българската жена нѣма политически права. И понеже нѣма предъ себе си никакви отговорни задачи, тя се грижи главно за своето тѣло. Забелезва се французка изтънченостъ. Истина е, че българката си служи умѣло съ тоалетното изкуство. Кое у насъ се явява неестествено и бие на очи, тукъ се смѣта за „продуктъ на средата“ (Produkt des Milieus). Както палящето южно слънце произвежда ярки цвѣтове, така сжщо человеткътъ съ своята тъмна черна коса и блестящитѣ очи подлѣжи на влиянието на слънцето. Цѣфтящо-аленитѣ уста изглеждатъ като пъпка, разцѣфнала подъ лжчистата свѣтлина. Всички твърдятъ, че българката била хубава, но ако тя бѣде много хубава, то народътъ ще стане лошъ“ — мислѣше единъ възрастенъ маджаринъ. Правъ ли е той?

Раздѣлението на половецъ, както се вижда, се дължи на турското влияние. На една вечерна среща видѣхъ дамитѣ на една страна на дългата маса, а господата седѣха отсрѣща. „Пѣстрия редъ“ не е още здраво възприетъ.

Съ гордостъ ми разправяше единъ българинъ за своя „демократически царъ“, който въ моето време пристигналъ въ Варна Incognito, като обикновенъ гражданинъ и съ наето авто се отправилъ за своята лѣтна резиденция Евксиноградъ.

Кѣситѣ ваканции не ми позволиха да предприема по-подробни изучавания. Въ момента, когато започнахъ по-отблизо да се запознавамъ съ населението, удари часътъ на прощаването.

Забележка. По нѣкои отъ повдигнатитѣ въ реферата въпроси, ний се изказахме още преди сезона въ статията „Предъ откриването на сезона“. На нашата статия никой не е обърналъ своевременно внимание. Сега вмѣсто насъ говори другъ.

Общинската ученическа библиотека открита преди една и половина година по инициативата на бившия помощникъ кметъ П. Нейковъ вече е закрыта. Преди 1½ год. П. Нейковъ въ компанията съ бившето постоянно присѣствие възхвалява откриването на ученическата библиотека и записаха това събитие въ своя активъ. Сега пъкъ по инициативата на пом. кметъ Ал. Славовъ тя е закрыта по решението на библиотечния комитетъ. Явява се сега въпросъ: Кое собствено трѣбва да се смѣта за активъ, а кое за пасивъ? Откриването или закриването? Предоставяме на читателитѣ сами да се произнесатъ: кой бѣше правъ, а кой кривъ.